

Мср Александра Секулић, асистент  
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу  
ORCID: 0000-0002-9635-5329

Изворни научни рад  
УДК: 34(4-672EU):502.131.1  
DOI: 10.46793/XXIMajsko.821S

## **ПРЕДЛОГ „ОМНИБУС I“ ДИРЕКТИВЕ - ПУТ ДО НОВИХ ПРАВИЛА О ОДРЖИВОСТИ ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА\***

### **Резиме**

Европски парламент упутио је Предлог „Омнибус I“ директиве, која представља део „омнибус пакета о одрживости“, којим се значајно мењају правила из области одрживог пословања. „Омнибус пакет о одрживости“, а нарочито Предлог „Омнибус I“ директиве, налази на различита мишљења и критике. Са једне стране за присталице „зелене иницијативе“ се овим прописом знатно урушава све оно што је до сад постигнуто у креирању концепта одрживог пословања. Са друге стране, присталице поједностављења правила о одрживости очекују да се овим прописом знатно смање трошкови и омогући лакши приступ одрживим компанијским правилима и за земље у развоју и мала и средња друштва. У овом раду биће анализирана садржина Предлога „Омнибус I“ директиве, односно измена постојеће регулативе из области одрживог извештавања и дужне пажње привредних друштава, с обзиром да су то две области које представљају стубове европске регулативе о одрживом пословању. У раду ће бити дат осврт и на анализу потенцијалних кретања у будућности, са циљем изналажења одговора на питање да ли се овим актом заиста олакшава пут за спровођење Европског Зеленог договора, или нарушавају постигнућа европског законодавства у области одрживог пословања.

**Кључне речи:** одрживо пословање, Предлог „Омнибус I“ Директиве, одрживо извештавање, дужна пажња, Европски Зелени договор.

---

\* Рад је резултат научноистраживачког рада аутора у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2025. годину, који се финансира из средстава Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

## 1. Увод

Након Велике економске кризе из 2008. године дошло је до промене многих концепата у пословању.<sup>1</sup> Између осталог, заузет је правац у законодавству према коме се тежи креирању дугорочних интереса у пословању, с обзиром да овакав правац на дуже стазе спречава настанак нових економских криза.<sup>2</sup> Настанку концепта одрживог пословања и законодавним активностима на европском нивоу допринела су и друга кретања, попут све значајнијег освешћивања последица климатских промена. Стога су најзначајније промене у овој области уследиле након усвајања Париског споразума о климатским променама<sup>3</sup> (у даљем тексту: Париски споразум) којим је постављен циљ смањења глобалног загревања на 1.5 °C до 2050. године.<sup>4</sup> Наведени споразум пратила је и активност Уједињених нација, односно усвајање Резолуције Уједињених Нација о циљевима одрживог развоја (Агенда 2030).<sup>5</sup> Париски споразум, као и активности међународне заједнице, односно Уједињених нација<sup>6</sup> и Организације за економску безбедност и сарадњу, утицали су на европског законодавца да усвоји сет аката из области одрживог пословања, од којих су најзначајнији они о одрживом извештавању и дужној пажњи привредних друштава.

Директива (ЕУ) 2024/1760 о дужној пажњи у одрживом пословању<sup>7</sup> (у даљем тексту: Директива о дужној пажњи) усвојена је у мају 2024. године,<sup>8</sup> са датим роком за имплементацију до јула 2026. године. Усвајање ове Директиве представљало је велики корак ка креирању опсежног сета правила о одрживом пословању, с обзиром да њена примена подразумева обавезе привредних друштава у погледу права радника, забране дечијег рада и заштите животне

---

<sup>1</sup> Culinovic-Herc, E., *Navigating the Corporate Sustainability Challenge - Proposal for a Directive on Corporate Sustainability Due Diligence in the EU Regulatory Arena*, доступно на: [https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=4421152](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4421152), март 2025, стр. 4.

<sup>2</sup> Исто.

<sup>3</sup> *Paris Agreement on climate change*, United Nations, 2015, доступно на: [https://unfccc.int/sites/default/files/english\\_paris\\_agreement.pdf](https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf), април 2025.

<sup>4</sup> Петровић Томић, Н., *Пословно право и право одрживог развоја - између профитабилности и етичности*, Право и привреда, бр. 3/2024, стр. 379.

<sup>5</sup> *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, Resolution of General Assembly of United Nations, A/RES/70/1, доступно на: <https://docs.un.org/en/A/RES/70/1>, април 2025.

<sup>6</sup> Gallego-Nicholls, J. F., *Sustainable development goals and corporate sustainability reporting: a bibliometric analysis*, Esic Market Economics and Business Journal, бр. 1/2025, стр. 3.

<sup>7</sup> Directive (EU) 2024/1760 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on corporate sustainability due diligence and amending Directive (EU) 2019/1937 and Regulation (EU) 2023/2859, *Official Journal of the European Union*, 5.7.2024.

<sup>8</sup> Dempere, J., Eseroghene, U., Mattos, P., *The Entrepreneurial Impact of the European Directive on Corporate Sustainability Due Diligence*, Administrative Science, бр. 10/2024, стр. 2.

средине. Међутим, недуго након усвајања, учесталије примедбе држава чланица и пословних партнера, доприносе креирању иницијативе за поједностављењем овог прописа. Примедбе у погледу примене Директиве о дужној пажњи односе се на трошкове које друштва имају приликом имплементације правила о одрживости, нарочито када је реч о малим и средњима привредним друштвима. Иако је усвајање Директиве о дужној пажњи било врхунац постигнућа у европској регулативи одрживог пословања, опсежна правила и широко дефинисано поље примене, допринели су разматрањима о поједностављењу ове Директиве, али и неких других аката који представљају део европске регулативе о одрживом пословању. Међу њима су се нашли Директива (ЕУ) 2022/2464 о извештавању о корпоративној одрживости<sup>9</sup> (у даљем тексту: Директива о одрживом извештавању), Уредба (ЕУ) 2020/852 о успостављању оквира за олакшавање одрживих улагања (у даљем тексту: Уредба о таксономији),<sup>10</sup> Механизам за прекогранично прилагођавање угљеника,<sup>11</sup> Уредба (ЕУ) 2021/523 о успостављању програма ИнвестЕУ.<sup>12</sup> Поједностављене наведених прописа планирано је усвајањем тзв. „омнибус пакета о одрживости“, којим би се упутио предлог за измену правила о одрживом извештавању, дужној пажњи и одрживом инвестирању. Активност Европске комисије у погледу усвајања „омнибус пакета о одрживости“ наишла је на бројне критике. Иако се у јавности као основни разлог за усвајање омнибус пакета истиче поједностављење правила о одрживости, те тиме ефикасније спровођење Европског зеленог договора,<sup>13</sup> многи у оваквом приступу виде пут ка урушавању постигнутих резултата у примени Зеленог договора.

У овом раду анализираће се могуће измене у европској регулативи одрживог пословања које би донело усвајање Предлога „Омнибус I“ директиве. Као претходно питање јавиће се анализа европске регулативе одрживог

---

<sup>9</sup> Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council, of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting, *Official Journal of the European Union*, 16.12.2022.

<sup>10</sup> Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088, *Official Journal of the European Union*, L198/13, 22.6.2020.

<sup>11</sup> Regulation (EU) 2023/956 of the European Parliament and of the Council of 10 May 2023 establishing a carbon border adjustment mechanism, *Official Journal of the European Union*, L130/52, 16.5.2023.

<sup>12</sup> Regulation (EU) 2021/523 of the European Parliament and of the Council of 24 March 2021 establishing the InvestEU Programme and amending Regulation (EU) 2015/1017, *Official Journal of the European Union*, L107/30, 26.3.2021.

<sup>13</sup> Communication COM(2019) 640 final from the Commission to the European Parliament, the European Council, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, The European Green Deal, Brussels, 11.12.2019.

пословања, односно досадашњих резултата у креирању европског концепта одрживог пословања. Након тога предмет анализе биће измене правила о дужној пажњи и одрживом извештавању према Предлогу „Омнибус I“ директиве. На самом крају, размотриће се утицај постојећих кретања у европској регулативи одрживог пословања, на сам развој овог концепта одрживог пословања на европском нивоу, као и на ниову правних система у којима се правила хармонизују по узору на европско право, попут српског правног система.

## 2. Европски систем одрживог пословања

Иако су догађаји попут Велике економске кризе, усвајања Париског споразума и Агенде 2030 извршили пресудни утицај на европско компанијско право, иницијативе којима се тежило „зеленијим“ правилима у европском компанијском праву постојале су и се раније. Ту пре свега мислимо на концепт друштвено одговорног пословања, с обзиром да се на глобалном нивоу идеја одрживог пословања развијала кроз развој концепта друштвено одговорног пословања.<sup>14</sup> За овај концепт везујемо Белу књигу из 2001. године којом је предвиђена препорука да привредна друштва у својим пословним активностима укључе бригу о друштвеним и еколошким питањима,<sup>15</sup> као и Стратегију Европске уније за друштвену одговорност компанија 2011-2014.<sup>16</sup> Како је за појам друштвене одговорности најзначајније извештавање о друштвеној одговорности компанија, област извештавања је најпре измењена у складу са одрживим токовима. Први од законодавних докумената који је усвојен јесте Директива 2014/95/EU о нефинансијском извештавању<sup>17</sup> (у даљем тексту: Директива о нефинансијском извештавању). Након усвајања ове директиве, дошло се на идеју да су за спровођење концепта одрживог развоја потребни даљи кораци. Кључну улогу у развоју концепта одрживог пословања имало је усвајање Европског Зеленог договора. Након усвајања Зеленог договора објављене су две кључне студије у оквиру Европске комисије у којима су се разматрали даљи кораци за правац развоја концепта одрживог пословања, а то су Студија о захтевима дужне пажње у ланцу снабдевања и Студијама о посебним дужним директора и одрживом корпоративном

---

<sup>14</sup> Петровић Томић, Н., *нав. чланак*, стр. 360.

<sup>15</sup> Васиљевић, М., *Друштвена одговорност компанија (од политике, преко права, до морала)*, Анали Правног факултета у Београду, бр. 1/2013, стр. 8.

<sup>16</sup> Јевтић, К., *Утицај ESG и CSR стандарда на корпоративну репутацију*, Зборник радова: Пословно право и изазови одрживог пословања, Београд, 2024, стр. 192.

<sup>17</sup> Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups, *Official Journal of the European Union*, L330/1, 15.11.2014.

управљању.<sup>18</sup> Након објављивања ових студија су покренуте законодавне активности на усвајању Директиве о дужној пажњи. Поред тога, због несавршености правила о нефинансијском извештавању, покренута је Иницијатива одрживог финансирања у којој је препозната потреба за реформом области нефинансијског извештавања.<sup>19</sup> Захваљујући овој иницијативи усвојена је Директива о одрживом извештавању. Ова два акта представљају суштину европског концепта одрживог пословања, поред Уредбе о таксономији, те ћемо их детаљније анализирати у наставку.

Најпре ћемо анализирати Директиву о одрживом извештавању. Одрживо извештавање односи се на извештавање о нефинансијским показатељима који се односе на борбу против корупције, заштиту људских права и животне средине.<sup>20</sup> Док према Директиви о одрживом извештавању субјекти извештавања могу бити велика привредна друштва, али и мала и средња друштва, корисници информација су такође широко дефинисани, те то може бити шири круг заинтересованих лица попут инвеститора, добављача, купаца, конкурената, менаџера, запослених, државних институција итд.<sup>21</sup> Директивом се прописују строге обавезе привредних друштава у вези са садржином извештаја, а и уведено је и правило о двострукој материјалности (енгл. *double materiality*) према којима извештаји треба да садрже информације о утицају који субјект извештавања има на одрживост, али и информације о томе колико питања о одрживости утичу на пословни резултат и репутацију привредног субјекта.<sup>22</sup> У складу правилу о двострукој материјалности, прописана су и посебна правила о надзору над извештавањем, према којима се приликом вршења ревизије не проверава само да ли је извештај достављен, већ и садржина информација, те ревизор има обавезу да изрази мишљење о усклађености извештавања са европским стандардима. На овај начин врши се ревизија према систему ограничене провере, док би се од 2028. године прешло на систем разумне провере.<sup>23</sup> Одрживо извештавање не утиче само на

---

<sup>18</sup> Culinovic-Herc, E., *нав. чланак*, стр. 12

<sup>19</sup> Sjøfjell, B., Taylor, M., *Planetary Boundaries and Company Law: Towards a Regulatory Ecology of Corporate Sustainability*, University of Oslo Faculty of Law Legal Studies, Research Paper Series 11/2015, стр. 20.

<sup>20</sup> Митровић, М., *Развој правног оквира ЕУ о нефинансијском извештавању*, Право и привреда, бр. 1/2020, стр. 173-174.

<sup>21</sup> Михајловић, Б., *Извештавање привредних друштава о одрживости у праву Европске уније*, Зборник радова: Усклађивање правног система Србије са стандардима ЕУ, књ. 12, Крагујевац, 2024, стр. 737.

<sup>22</sup> *Исто*, стр. 739.

<sup>23</sup> Ангажман ограничене провере подразумева спровођење мање тестова и мањи опсег посла на страни ревизора. На основу овог ангажмана ревизор негативно константује да не постоји неусклађеност у извештавању, док ангажман разумне провере подразумева давање позитивне изјаве од стране ревизора, вршење тестова и детаљније анализе у

успостављање посебних обавеза привредних друштава, већ сходно томе, и на посебне обавезе управе, односно директора привредних друштава. Наиме, они у складу са одрживим праксама посредно мењају приступ у доношењу одлука.<sup>24</sup> Такође, директори имају надлежности у погледу надзора над транспарентношћу извештаја.<sup>25</sup> Одређена правила о одрживом извештавању дата су и Уредбом о таксономији којом су дефинисани критеријуми према којима се одређује да ли је нека делатност „еколошки одржива делатност“. Наиме, да би се једна делатност сматрала „еколошки одрживом делатношћу“ потребно је да она знатно доприноси једном или више еколошких циљева, не штети битно ниједном еколошком циљу, спроводи се у складу са минималним заштитним мерама, усклађена је са правилима техничке провере утврђених од стране Европске комисије у складу са одредбама Уредбе.<sup>26</sup> Циљеви заштите животне средине којих се привредна друштва морају придржавати у својим пословним активностима јесу ублажавање климатских промена, одржива употреба вода и заштита водних и кружних ресурса, прелазак на циркуларну економију, итд.<sup>27</sup> Једна од активности која друштва спроводе усклађивајући своје пословне активности са еколошким циљевима јесу и одрживо извештавање, односно извештавање о одрживим улагањима и објављивање нефинансијских извештаја.<sup>28</sup>

Након усвајања посебних правила о извештавању, европско законодавство обележило је усвајање Директиве о дужној пажњи. Овај правни акт је по много чему значајан и универзалан, па самим тиме представља пропис којим се чини заокрет у погледу неких од најзначајнијих компанијско-правних института попут циља пословања, пословне стратегије, посебних дужности директора,<sup>29</sup> одговорности привредних друштава. Директивом се за привредна друштва уводи обавеза дужне пажње, која подразумева надзор над утицајем који привредна друштва остварују на људска права и заштиту животне средине, и то у свим својим зависним друштвима и у ланцу снабдевања.<sup>30</sup> Овако дефинисана

---

којој мери је извештај усклађен са захтевима Европске уније: Директива о одрживом извештавању, рец. 60, Михајловић; Б., *Извештавање привредних друштава ...*, стр. 742.

<sup>24</sup> Kingsley, O. et al., *Understanding the Legal Aspects of Corporate Sustainability Reporting and Its Impact on Corporate Governance Practices*, доступно на: [https://www.researchgate.net/publication/388653082\\_Understanding\\_the\\_Legal\\_Aspects\\_of\\_Corporate\\_Sustainability\\_Reporting\\_and\\_Its\\_Impact\\_on\\_Corporate\\_Governance\\_Practice](https://www.researchgate.net/publication/388653082_Understanding_the_Legal_Aspects_of_Corporate_Sustainability_Reporting_and_Its_Impact_on_Corporate_Governance_Practice), март 2025, стр. 4.

<sup>25</sup> Исто, стр. 10.

<sup>26</sup> Уредба о таксономији, чл. 3.

<sup>27</sup> Вид. Уредба о таксономији, чл. 9.

<sup>28</sup> Уредба о таксономији, чл. 5, чл. 8

<sup>29</sup> Вид. Михајловић, Б., *Одрживо корпоративно управљање као услов дугорочног развоја привредних друштава*, Гласник права, бр. 2/2020, стр. 89-99.

<sup>30</sup> Митровић, М., *Дужности директора у одрживом корпоративном управљању*, Право и привреда, бр. 3/2023, стр. 853.

дужна пажња подразумева процес изградње система којим би се вршила дужна пажња и надзор над утицајем пословних активности друштва на ширу друштвену заједницу.<sup>31</sup> Нове обавеза за привредна друштва, попут правила о одрживости, подразумевају и нове обавезе за управу привредног друштва, нарочито узевши у обзир да се дужна пажња уводи у пословну стратегију и политику друштва. На првом месту, правила о дужној пажњи постепено би утицала на то да за именовање директора друштва мерило буде њихова окренутост ка одрживим праксама, као и њихова знања о концепту одрживог пословања.<sup>32</sup> Истраживања показују да су жене више окренуте ка идејама о одрживости и друштвеној одговорности, што би на дугорочном нивоу допринело повећању процента жена именованих у одбор директора друштва.<sup>33</sup> Правила о дужној пажњи утичу на директоре друштва и на тај начин што се њима поопштрава одговорност директора за повреду посебне дужности, дужности пажње према привредном друштву.<sup>34</sup> Посебна дужност пажње директора односи се на поступање у складу са најбољим интересом привредног друштва.<sup>35</sup> Управо схватање стандарда најбољег интереса друштва се мења применом дужне пажње, с обзиром да најбољи интерес друштва традиционално схвата као интерес чланова друштва,<sup>36</sup> а дужна пажња подразумева да интерес друштва представља интерес шире друштвене заједнице.<sup>37</sup> У складу са тим, према Директиви основна обавеза привредних друштава јесте усвајање плана којима би се омогућило стратешко опредељење ка одрживости, на тај начин што би се планом предвидело одржавање глобалног загревања на ограничење од 1,5 °C.<sup>38</sup> Непоступање у складу са правилима дужне пажње доводи до грађанске одговорности привредних

---

<sup>31</sup> Петровић Томић, Н., *нав. чланак*, стр. 379.

<sup>32</sup> Rahman, H., Zahid, M., Jan, A. et al., *Is it the mere female directors or their attributes that matter for the quality of corporate sustainability disclosures*, Business Strategy and the Environment, бр. 2/2023, стр. 661-678.

<sup>33</sup> Исто.

<sup>34</sup> Вид. Михајловић, Б., *Одрживо корпоративно управљање ...*, стр. 90-95; Митровић, М., *Дужности директора ...*, стр. 856-864.

<sup>35</sup> Михајловић, Б., *Дужност лојалности према привредном друштву (докторска дисертација)*, Правни факултет Крагујевац, 2018, стр. 44-46; Лепетић, Ј., *Компанијскоправни режим сукоба интереса (докторска дисертација)*, Правни факултет Универзитета у Београду, 2015, стр. 101-104.

<sup>36</sup> Вид. Sjøfjell, B., Taylor, M., *Clash of Norms: Shareholder Primacy vs. Sustainable Corporate Purpose*, International and Comparative Law Journal, бр. 3/2019, стр. 40-66; Sjøfjell, B. et al, *Shareholder primacy: the main barrier to sustainable companies*, Зборник радова: Company Law and Sustainability: Legal Barriers and Opportunities, Cambridge, 2015, стр. 79-147.

<sup>37</sup> Петровић Томић, Н., *нав. чланак*, стр. 379.

<sup>38</sup> Bueno, N., et al., *The EU Directive on Corporate Sustainability Due Diligence (CSDDD): The Final Political Compromise*, Business and Human rights Journal, бр. 2/2024, стр. 296.

друштава.<sup>39</sup> Грађанска одговорност привредних друштава због повреде дужне пажње јесте једна од најзначајнијих промена уведених овом Директивом.

### **3. Предлог „Омнибус I“ директиве**

Почетком године Европска комисија представила је први део „омнибус одрживог пакета“, односно Предлог „Омнибус I“ Директиве, чије се усвајање очекује крајем године.<sup>40</sup> Предлог „Омнибус I“ Директиве заснован је на измени правила Директиве о одрживом извештавању и Директиве о дужној пажњи.<sup>41</sup> Како је и истакнуто у раду, циљ усвајања Предлог „Омнибус I“ Директиве јесте поједностављење постојећег оквира европског система одрживог пословања. У наставку рада детаљније ћемо се бавити изменама правила о одрживом извештавању и дужној пажњи према Предлогу „Омнибус I“ Директиве.

#### **3.1. Утицај на одрживо извештавање**

Извештавање јесте прва од области компанијског права која је усклађивана у складу са спровођењем концепта друштвене одговорности компанија, али и за спровођење циљева одрживог развоја приликом пословних активности.<sup>42</sup> Одрживо извештавање било је предмет добровољних активности претежно великих компанија, са циљем побољшања пословне репутације.<sup>43</sup> Наведене праксе ових компанија допринеле су постепеном регулисању одрживог извештавања, најпре усвајањем Директиве о нефинансијском извештавању, а потом и Директиве о одрживом извештавању. Предлог „Омнибус I“ Директиве садржи измене Директиве о одрживом извештавању, и то оне које се тичу сужавања поља примене Директиве, као и увођења вољних стандарда за мала и средња друштва.

Поље примене Директиве о одрживом извештавању обухвата велика привредна друштва. Поред примене правила о одрживом извештавању на

---

<sup>39</sup> Bueno, N., Ngueuleu, I., *Civil Liability in the EU Corporate Sustainability Due Diligence Directive: A 'Brussels Effect' on International Investment Law*, Зборник радова: Business and Human Rights: Emerging Challenges, Issues, and Trends, Brill Nijhoff, 2024, стр. 2.

<sup>40</sup> *EU Omnibus ESG Regulation: What Businesses Need to Know*, доступно на: <https://asuene.com/us/blog/eu-omnibus-esg-regulation-what-businesses-need-to-know#:~:text=The%20EU%20Omnibus%20ESG%20Regulation,operating%20in%20the%20European%20Union,април 2025.>

<sup>41</sup> *Sustainability after Omnibus*, доступно на: <https://advisense.com/2025/02/27/sustainability-after-omnibus/>, април 2025.

<sup>42</sup> Udin, M. M. et al., *Assessing sustainability reporting practice in accordance with the global reporting initiative (G4) towards achieving sustainable development goals using artificial intelligence*, Journal of Management Accounting, Governance and Performance, бр. 1/2024, стр. 42-43.

<sup>43</sup> Михајловић, Б., *Извештавање привредних друштава ...*, стр. 731.

велика привредна друштва, односно привредна друштва која имају преко 500 запослених и која су субјекти од јавног интереса, овом Директивом поље примене проширено је и на мала друштва (са одложеним ступањем на снагу од 2028. године), као и на контролна друштва.<sup>44</sup> Коначно, обавеза одрживог извештавања је пренета и на друштва из трећих држава уз испуњење одређених услова: да имају нето приход већи од 150 милиона евра у последње две узастопне финансијске године, да имају своје зависно друштво или огранак на територији Европске уније, да зависно друштво има статус великог правног лица или малог или средњег правног лица чијим се преносивим финансијским инструментима тргује на регулисаном тржишту Европске уније или да годишњи нето приход огранка прелази 40 милиона евра.<sup>45</sup> Овом Директивом је проширено поље примене у односу на Директиву о нефинансијском извештавању којом је обавеза била предвиђена само за велика друштва. Правила о одрживом извештавању, према истраживањима, позитивно утичу на пословну репутацију друштва, али и на пословне резултате привредног друштва.<sup>46</sup> Ипак, у овој области идентификовани су бројни проблеми у примени од којих су најзначајнији трошкови извештавања у које спада изградња система, запошљавање довољног броја људи и обука кадра.<sup>47</sup>

С обзиром на наведене проблеме који се претежно односе на трошкове одрживог извештавања, „омнибус пакетом о одрживости“ поље примене Директиве о одрживости се сужава за чак сужава за чак 80%.<sup>48</sup> Усвајањем Предлога „Омнибус I“ директиве одрживо извештавање би се примењивало на привредна друштва са више од 1000 запослених. За друштва која не потпадају под поље примене, односно за мала и средња привредна друштва, били би предвиђени вољни стандарди о одрживом извештавању. Овакав приступ сужавања поља примене наишао је на бројне критике, с обзиром да је основна интенција Директиве о одрживом извештавању било проширење поља примене и увођење обавезног одрживог извештавања. Упитно је и да ли је оправдано ублажавање правила за мала и средња друштва, с обзиром да би за њих правила важила за извештаје од 1. јануара 2028. године, а Директивом су предвиђене олакшице у погледу изгледа плана и потребних информација.<sup>49</sup> Имајући у виду да се одустало од правила која још увек нису у потпуности ступила на снагу, а

---

<sup>44</sup> Исто, стр. 735-736.

<sup>45</sup> Директива о одрживом извештавању, рец. 20.

<sup>46</sup> Tan-Hwang Yau et al, *Sustainability Reporting and Corporate Performance: The Moderating Role of Corporate Internationalization*, Journal of ASEAN Studies, бр. 1/2024, стр. 9.

<sup>47</sup> Troshani, I., Rowbottom, N., *Corporate sustainability reporting and information infrastructure*, Accounting, Auditing & Accountability Journal, бр. 4/2024, стр. 1226.

<sup>48</sup> Baumüller, J., *EU omnibus package on sustainability -something we don't want to ride (yet)? "Omnibus I", CSRD (new) and the revised future of sustainability reporting in the EU: Evidence from Austria*, доступно на: [https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=5195189](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5195189), април 2025, стр. 3.

<sup>49</sup> Михајловић, Б., *Извештавање привредних друштава ...*, стр. 741.

да се омнибус пакетом правила о одрживом извештавању враћају на период пре усвајања Директиве о одрживом извештавању, заиста делује да би усвајање представљало „корак уназад“ за европска правила о одрживом извештавању.

### **3.2. Утицај на правила о дужној пажњи**

Као што је раније у раду истакнуто, усвајање правила о дужној пажњи представља прекретницу у европском систему компанијског права, али и компанијског права уопште. Директива о дужној пажњи подразумева обавезно стратешко опредељење привредних друштава ка одрживом развоју и заштити људских права. Наиме, појам дужна пажња односи се на обавезу надзора на страни привредних друштава у погледу актуелних или потенцијалних утицаја на људска права или животну средину, и то не само конкретног друштва, већ и свих друштава у ланцу снабдевања.<sup>50</sup> Из овога произилази да регулисање дужне пажње подразумева следеће обавезе за привредна друштва: интегрисање дужне пажње у стратегију пословања друштва и стратегију управљања ризицима, идентификацију и стварних и потенцијалних ризика, превенцију потенцијалних и минимизацију постојећих штетних утицаја и њихово уклањање, сарадњу са свим стејкхолдерима, обезбеђивање процедуре усклађивања, управљање ефикасношћу мера, јавну комуникацију и сарадњу.<sup>51</sup>

Пољем примене директиве обухваћене су две категорије привредних друштава.<sup>52</sup> Прву категорију чине друштва која имају преко 500 запослених и годишњи приход преко 150 милиона евра.<sup>53</sup> Другу категорију чине друштва која имају више од 250 запослених и њихов годишњи приход прелази износ од 40 милиона евра.<sup>54</sup> На друштва из друге категорије се обавезе о дужној пажњи примењују само уколико спадају у „високоризична друштва“, а тај критеријум се одређује у складу са OECD водичем.<sup>55</sup> У „високоризична друштва“ спадају она која се баве снабдевањем руда, нафте, гаса,<sup>56</sup> минерала.<sup>57</sup> Пољем примене

---

<sup>50</sup> Jevremović Petrović, T., *Extraterritoriality effect of the CSDDD on non-EU companies*, InterEULawEast: Journal for the international and european law, economics and market integrations, бр. 2/2024, стр. 199.

<sup>51</sup> Исто, стр. 200.

<sup>52</sup> Culinovic-Herc, E., *нав. чланак*, стр. 16.

<sup>53</sup> Jevremović Petrović, T., *нав. чланак*, стр. 200.

<sup>54</sup> Митровић, М., *Дужности директора ...*, стр. 854.

<sup>55</sup> Schwart, J., *The Levers of Sustainability: The EU Directive on Corporate Sustainability Due Diligence in Comparison to US Law*, доступно на: [https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=4489417](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4489417), фебруар 2025, стр. 7.

<sup>56</sup> Нарочито се односи на компаније које се баве производњом фосилних горива – Malecki, K., *Director's Fiduciary Duties and the future Corporate Sustainability Due Diligence Directive in the wake of an English case law*, доступно на: [https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=4593121](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4593121), април 2025, стр. 2.

<sup>57</sup> Schwart, J., *нав. чланак*, стр. 7.

Директиве обухваћена су и привредна друштва из трећих држава која остварују нето годишњи промет од 450 милиона евра у Европској унији, или уколико је привредно друштво склопило уговор о франшизи или лиценцирању, са накнадама преко 22,5 милиона евра или уз нето годишњи промет од 80 милиона евра.<sup>58</sup> Пољем примене су свакако обухваћена су сва привредна друштва која имају преко 1000 запослених и нето годишњи промет преко 450 милиона евра.<sup>59</sup>

За усвајање Директиве о дужној пажњи вршена је свеобухватна анализа и припрема, да би Директива коначно била усвојена у мају 2024. године са почетком имплементације предвиђеним за 2026. годину. Правила о дужној пажњи, односно о усвајању планова дужне пажње, за поједина привредна друштва у европском подручју нису непознаница, судећи по томе да су пре Директиве Немачка (2023)<sup>60</sup> и Француска (2017)<sup>61</sup> усвојиле посебне законе о дужној пажњи.<sup>62</sup> Ипак, неколико месеци након усвајања ове директиве „на површину“ су избили бројни проблеми у вези са имплементацијом директиве. Претежно, проблеми се односе на поштовање обавеза свих добављача у ланцу снабдевања, као и на примену на треће земље. Неки од „недостатака“ директиве односе се на пораст трансакционих трошкова и пораст трошкова усклађивања,<sup>63</sup> што све има негативних ефеката на земље у развоју које имају економску размену на европском тржишту.<sup>64</sup> Незанемарљиво је нарочито разматрање трошкова малих и средњих друштава, што одражава шири утицај на њихову конкурентност.<sup>65</sup> Присутне су и примедбе азијских земаља, а нарочито примедбе потичу са америчког тржишта, јер према неким проценама правила погађају директно преко 3500 америчких привредних друштава, док се број повећава када је реч о индиректном утицају.<sup>66</sup> Примедбе постоје и на страни европских земаља које су разматрале одлагање примене.

Наведене тенденције допринеле су томе да се у стручној јавности разматра потреба за усвајањем Стратегије Европске уније за примену дужне пажње, нарочито када је реч о трећим земљама.<sup>67</sup> Стога је део „омнибус пакета о одрживости“ и Директива о дужној пажњи. Прва последица коју може донети

---

<sup>58</sup> Јевремовић Petrović, Т., *нав. чланак*, стр. 202.

<sup>59</sup> *Исто*.

<sup>60</sup> Вид. Чановић Спасојевић, Ј., *Немачки закон о дужној пажњи у ланцима снабдевања и његов утицај на добављаче – привредне субјекте у Србији*, Зборник радова: Изазови и отворена питања услужних права, том. 2, Крагујевац, 2024, стр. 697-713.

<sup>61</sup> Les club des juristes, *Duty of care: What's the outlook for Europe*, Paris, 2023, стр. 3.

<sup>62</sup> Поред њих законе имају Норвешка, Холандија и Швајцарска: Gallego-Nicholls, J. F., *нав. чланак*, стр. 1.

<sup>63</sup> Dempere, J., Eseroghene, U., Mattos, P., *нав. чланак*, стр. 11.

<sup>64</sup> Јевремовић Petrović, Т., *нав. чланак*, стр. 209.

<sup>65</sup> Dempere, J., Eseroghene, U., Mattos, P., *нав. чланак*, стр. 14.

<sup>66</sup> Јевремовић Petrović, Т., *нав. чланак*, стр. 211.

<sup>67</sup> *Исто*, стр. 212.

усвајање Омнибус директиве јесте одлагање рока за имплементацију директиве на годину дана. Поред тога, укида се обавеза за привредна друштва да систематски врше детаљну анализу штетних утицаја који се могу појавити у комплексном ланцу снабдевања на нивоу индиректних пословних партнера. Тиме се више не захтева дужна пажња изван директног пословног партнерства, осим ако постоје информације о негативним утицајима који су настали или могу настати. Такође, циљ је поједностављење правила у погледу процене спровођења плана дужне пажње где се контрола врши на пет година уместо на сваких годину дана, чиме се утиче на смањење трошкова привредних друштава. У складу са иницијативом да се трошкови смање за мала и средња друштва која имају ограничене ресурсе, смањен је круг информација које привредна друштва могу да траже од пословних партнера са малим и средњим капиталом, а те информације ограничене су на стандарде добровољног извештавања о одрживости, осим кад су потребне додатне информације о утицајима који нису обухваћени стандардима, а на други разуман начин се не могу добити. На крају, предлогом „Омнибус I“ Директиве уводи правила о одступању правила од различитих националних режима грађанске одговорности.

#### **4. Правац развоја концепта одрживог пословања**

У наредном периоду очекује се усвајање текста Предлог „Омнибус I“ Директиве, док ће део предлога који се односи на одлагање примене правила о дужној пажњи и одрживом извештавању бити усвојен по убрзаној процедури до јуна 2025. године.<sup>68</sup> Усвајање текста директиве биће свакако предмет бројних дебата и разматрања. На једној страни биће став да у новонасталим и све неизвеснијим геополитичким околностима конкурентност европских привредних друштава треба одбранили једноставнијим правилима о одрживости пословања и друштвеној одговорности привредних друштава. На другој страни биће став да је даљи развој европског компанијског права могућ само уз обавезујућа правила о одрживом пословању. На овој страни имаће улогу различити стејкхолдери, попут грађанства и неких агенција, који се отворено противе првенствено одлагању примене правила о дужној пажњи. Њихове примедбе су нарочито усмерене на дужну пажњу због непосредне везе са заштитом људских права. О томе сведочи и објављени одговор на Предлог

---

<sup>68</sup> *Simplification: Council agrees position on the ‘Stop-the-clock’ mechanism to enhance EU competitiveness and provide legal certainty to businesses*, доступно на: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/03/26/simplification-council-agrees-position-on-the-stop-the-clock-mechanism-to-enhance-eu-competitiveness/>, март 2025.

„Омнибус I“ Директиве од стране Европске мреже националних институција за људска права.<sup>69</sup>

Разлози за увођење поједностављених правила и за сужавање поља примене најзначајнијих аката из области одрживог пословања анализирани су у раду. Међутим, не смеју се занемарити аргументи против тзв. негативних утицаја Директиве о одрживом извештавању и Директиве о дужној пажњи. На првом месту, извештавање пружа позитиван ефекат на пословну репутацију,<sup>70</sup> те тиме и на конкурентност,<sup>71</sup> као и на пословне резултате привредног друштва. Поред тога, иако се правилима о дужној пажњи уводе значајније промене које подразумевају повећане трошкове, пре свега за мала и средња друштва, на дугорочном нивоу она доносе бенефите за ова друштва као што су смањена издавања за потрошњу енергије, добра пословна репутација (ова друштва са dobrим показатељима о заштити животне средине и људских права били би лидери на тржишту), привлачење више инвеститора, склапање пословних партнерстава са већим друштвима који имају обавезу спровођења дужне пажње.<sup>72</sup> И на крају, никако се не сме занемарити основна интенција ових прописа, а то је заштита животне средине и поштовање људских права, највећих вредности и циљева модерног човечанства.

Са аспекта српског правног и привредног система, правила „омнибус пакета о одрживости“ могу олакшати пут ка увођењу одрживих компанијских правила, узевши у обзир да Србија спада у треће земље за које би имплементација правила о одрживости представљала додатно оптерећење. Тренутно, српско законодавство није усклађено са европским токовима одрживог пословања, премда је посебно усвојена Зелена агенда за Западни Балкан.<sup>73</sup> Једина промена у српском законодавству односи се на измене Закона о рачуноводству,<sup>74</sup> и увођења обавезе нефинансијског извештавања већих привредних друштава.<sup>75</sup> Искуства из праксе показују да се ова обавеза спроводи недоследно, а кључни проблеми односе се на нетранспарентност нефинансијских извештаја, односно непоштовање обавезе објављивања извештаја на интернет страницама привредних

---

<sup>69</sup> Вид. *ENNHRI raises important concerns over the European Commission's Omnibus I proposal*, доступно на: <https://ennhri.org/wp-content/uploads/2025/03/ENNHRI-statement-on-the-omnibus-proposal-I.pdf>, март 2025.

<sup>70</sup> Јевтић, К., *нав. дело*, стр. 185-200.

<sup>71</sup> Више о различитим утицајима у погледу конкурентности: Серјевић, В., *Ревизија права конкуренције у служби одрживог развоја*, Зборник радова: Пословно право и изазови одрживог пословања, Београд, 2024, стр. 113.

<sup>72</sup> Dempere, J., Eseroghene, U., Mattos, P., *нав. чланак*, стр. 15-16.

<sup>73</sup> Серјевић, В., *нав. чланак*, стр. 124.

<sup>74</sup> Закон о рачуноводству, Сл. гласник РС, бр. 73/2019, 44/2021.

<sup>75</sup> Закон о рачуноводству, чл. 1.

друштава.<sup>76</sup> Директива о одрживом извештавању и Директива о дужној пажњи нису имплементирани у домаће законодавство, иако ће се за тим јавити потреба у процесу хармонизације домаћег законодавства са правом Европске уније. Самим тим, оријентација ка одрживости у европском компанијском праву, имаће одраза и у домаћем правном систему, нарочито када је реч о већим привредним друштвима на које би се правила о дужној пажњи и одрживом извештавању потенцијално примењивала уколико остварују услове из директива.

## 5. Закључак

Одрживост остаје једно од водећих кретања у свим сферама живота и науке, па и у праву. Модерно компанијско право не можемо замислити без друштвено одговорних привредних друштава која у свом пословању узимају у обзир дугорочну добробит заједнице, те тиме и заштиту животне средине. Постоје бројни изазови у стратешком опредељењу привредних друштава у складу са одрживим развојем. Препреке претежно стварају додатни трошкови, па тиме и њихов могућ утицај на пословни резултат и конкурентност привредних друштава. Додатну препреку ствара и чињеница да се регулисање концепта одрживог пословања често креће у супротном правцу од геополитичких околности и међународног кретања капитала.

У овом раду обрађена су нека од кључних правила који чине део европске регулативе одрживог пословања. Посебна пажња посвећена је Директивама о одрживом извештавању и Директиви о дужној пажњи у одрживом пословању, јер правила ових директива чине суштину промена које концепт одрживог пословања доноси кроз усвајање нових обавеза, како за привредна друштва, тако и за управу привредних друштава. Анализирани су и проблеми повезани са имплементацијом ових директива који се односе на пораст трошкова и супротстављеност одрживих пракси традиционалном схватању основног циља пословања привредних друштава, а то је стицање профита. У односу на ове проблеме анализирана су и решења која су предложена „омнибус пакетом о одрживости“, а она се првенствено односе на сужавање поља примене и одлагање рока за имплементацију одређених правила. Неизвесно је да ли ће европско законодавство у будућности остати опредељено ка поједностављењу одрживих компанијских правила, али је извесно да ће потреба за увођењем одрживих пракси у пословању привредних друштава остати актуелна, узимајући у обзир глобално загревање и климатске промене.

---

<sup>76</sup> Новаковић, И., Цветановић, Н., *Извештавање о одрживости 50 највећих компанија у Србији (са посебним освртом на ESG)*, Београд, 2022, стр. 37.

*Aleksandra Sekulić, L.L.M., Assistant  
Faculty of Law, University of Kragujevac*

## **PROPOSAL ON "OMNIBUS I" DIRECTIVE – ROADMAP TO THE NEW RULES ON SUSTAINABILITY OF THE COMPANIES**

### ***Summary***

*The European Parliament has introduced a Proposal for the "Omnibus I" Directive, which is part of a broader sustainability package aimed at changing the rules regarding business sustainability. The adoption of the proposal has sparked numerous opinions in the public domain. The group advocating for greener regulations believes that this proposal could undermine everything established within the European system of sustainable business. In contrast, another group argues that European legislation needs to simplify sustainable rules. They believe that doing so would not destroy the sustainable business concept; rather, it would enhance it and make implementation easier. This would especially benefit small and medium enterprises (SMEs) and third countries that are not members of the European Union. In this paper, we will analyze the rules in the Proposal of "Omnibus I" Directive, specifically focusing on the changes related to sustainable reporting and due diligence. These areas are significant, as sustainable reporting and due diligence play a key role in the European sustainable business concept. Additionally, this paper will explore potential future trends in sustainable business that may arise from adopting this proposal. We aim to determine whether the implementation of the "Omnibus I" Directive simplifies the rules for sustainable business and upholds the principles of the European Green Deal, or if it represents a setback for European legislation.*

**Key words:** sustainable business, Proposal on "Omnibus I" Directive, sustainable reporting, due diligence, European Green Deal.

### **Литература**

- Baumüller, J., *EU omnibus package on sustainability -something we don't want to ride (yet)? "Omnibus I", CSRD (new) and the revised future of sustainability reporting in the EU: Evidence from Austria*, доступно на: [https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=5195189](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5195189), април 2025.
- Bueno, N., et al., *The EU Directive on Corporate Sustainability Due Diligence (CSDDD): The Final Political Compromise*, *Business and Human rights Journal*, бр. 2/2024.

- Bueno, N., Ngueuleu, I., *Civil Liability in the EU Corporate Sustainability Due Diligence Directive: A 'Brussels Effect' on International Investment Law*, Зборник радова: Business and Human Rights: Emerging Challenges, Issues, and Trends, Brill Nijhoff, 2024.
- Васиљевић, М., *Друштвена одговорност компанија (од политике, преко права, до морала)*, Анали Правног факултета у Београду, бр. 1/2013.
- Величковић, В., *Деривативна тужба: компанијскоправна и процесно-правна анализа (докторска дисертација)*, Правни факултет у Београду, 2019.
- Gallego-Nicholls, J. F., *Sustainable development goals and corporate sustainability reporting: a bibliometric analysis*, Esic Market Economics and Business Journal, бр. 1/2025.
- Dempere, J., Eseroghene, U., Mattos, P., *The Entrepreneurial Impact of the European Directive on Corporate Sustainability Due Diligence*, Administrative Science, бр. 10/2024.
- Directive (EU) 2024/1760 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on corporate sustainability due diligence and amending Directive (EU) 2019/1937 and Regulation (EU) 2023/2859, *Official Journal of the European Union*, 5.7.2024.
- Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council, of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting, *Official Journal of the European Union*, 16.12.2022.
- Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups, *Official Journal of the European Union*, L330/1, 15.11.2014.
- Закон о рачуноводству, *Службени гласник Републике Србије*, 73/2019, 44/2021.
- EU Omnibus ESG Regulation: What Businesses Need to Know, доступно на: <https://asuene.com/us/blog/eu-omnibus-esg-regulation-what-businesses-need-to-know#:~:text=The%20EU%20Omnibus%20ESG%20Regulation,operating%20in%20the%20European%20Union,април 2025>.
- ENNHRI raises important concerns over the European Commission's Omnibus I proposal, доступно на: <https://ennhri.org/wp-content/uploads/2025/03/ENNHRI-statement-on-the-omnibus-proposal-1.pdf>, мај 2025.
- Jevremović Petrović, T., *Extraterritoriality effect of the CSDDD on non-EU companies*, InterEULawEast : Journal for the international and european law, economics and market integrations, бр. 2/2024.
- Јевтић, К., *Утицај ESG и CSR стандарда на корпоративну репутацију*, Зборник радова: Пословно право и изазови одрживог пословања, Београд, 2024.
- Kingsley, O., *Understanding the Legal Aspects of Corporate Sustainability Reporting and Its Impact on Corporate Governance Practices*, доступно на: [https://www.researchgate.net/publication/388653082\\_Understanding\\_the\\_Legal\\_Aspects\\_of\\_Corporate\\_Sustainability\\_Reporting\\_and\\_Its\\_Impact\\_on\\_Corporate\\_Governance\\_Practices](https://www.researchgate.net/publication/388653082_Understanding_the_Legal_Aspects_of_Corporate_Sustainability_Reporting_and_Its_Impact_on_Corporate_Governance_Practices), мај 2025.
- Лепетић, Ј., *Компанијскоправни режим сукоба интереса (докторска дисертација)*, Правни факултет Универзитета у Београду, 2015.
- Les club des juristes, *Duty of care: What's the outlook for Europe*, Paris, 2023.
- Malecki, K., *Director's Fiduciary Duties and the future Corporate Sustainability Due Diligence Directive in the wake of an English case law*, доступно на: [https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=4593121](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4593121), април 2025.
- Malecki, C., *Corporate Social Responsibility: Perspectives for Sustainable Corporate Governance*, Cheltenham, 2018.

- Митровић, М., *Дужности директора у одрживом корпоративном управљању*, Право и привреда, бр. 3/2023.
- Митровић, М., *Развој правног оквира ЕУ о нефинансијском извештавању*, Право и привреда, бр. 1/2020.
- Михајловић, Б., *Извештавање привредних друштава о одрживости у праву Европске уније*, Зборник радова: Усклађивање правног система Србије са стандардима ЕУ, књ. 12, Крагујевац, 2024.
- Михајловић, Б., *Одрживо корпоративно управљање као услов дугорочног развоја привредних друштава*, Гласник права, бр. 2/2020.
- Михајловић, Б., *Дужност лојалности према привредном друштву (докторска дисертација)*, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, 2018.
- Михајловић, Б., *Циљ пословања привредног друштва - само стицање добити или још нешто*, Право и привреда, бр. 4-6/2017.
- Новаковић, И., Цветановић, Н., *Извештавање о одрживости 50 највећих компанија у Србији (са посебним освртом на ESG)*, Београд, 2022.
- Paris Agreement on climate change*, United Nations, 2015, доступно на: [https://unfccc.int/sites/default/files/english\\_paris\\_agreement.pdf](https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf), април 2025.
- Петровић Томић, Н., *Пословно право и право одрживог развоја - између профитабилности и етичности*, Право и привреда, бр. 3/2024.
- Rahman, H., Zahid, M., Jan, A. et al., *Is it the mere female directors or their attributes that matter for the quality of corporate sustainability disclosures*, Business Strategy and the Environment, бр. 2/2023.
- Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088, *Official Journal of the European Union*, L198/13, 22.6.2020.
- Regulation (EU) 2023/956 of the European Parliament and of the of 10 May 2023 establishing a carbon border adjustment mechanism, *Official Journal of the European Union*, L130/52, 16.5.2023.
- Regulation (EU) 2021/523 of the European Parliament and of the Council of 24 March 2021 establishing the InvestEU Programme and amending Regulation (EU) 2015/1017, *Official Journal of the European Union*, L107/30, 26.3.2021.
- Серјевић, В., *Ревизија права конкуренције у служби одрживог развоја*, Зборник радова: Пословно право и изазови одрживог пословања, Београд, 2024.
- Simplification: Council agrees position on the 'Stop-the-clock' mechanism to enhance EU competitiveness and provide legal certainty to businesses*, доступно на: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/03/26/simplification-council-agrees-position-on-the-stop-the-clock-mechanism-to-enhance-eu-competitiveness/>, март 2025.
- Sjåfjell, B., Taylor, M., *Planetary Boundaries and Company Law: Towards a Regulatory Ecology of Corporate Sustainability*, University of Oslo Faculty of Law Legal Studies, Research Paper Series 11/2015.
- Sjåfjell, B., Taylor, M., *Clash of Norms: Shareholder Primacy vs. Sustainable Corporate Purpose*, International and Comparative Law Journal, бр. 3/2019.
- Sjåfjell, B. et al, *Shareholder primacy: the main barrier to sustainable companies*, Зборник радова: Company Law and Sustainability: Legal Barriers and Opportunities, Cambridge, 2015.
- Sjåfjell, B., *Towards a Sustainable European Company Law: A Normative Analysis of the Objectives of EU Law, with the Takeover Directive as a Test Case*, Alphen aan den Rijn, 2009.

- Sjåfjell, B., *Reforming EU Company Law to Secure the Future of European Business*, European Company and Financial Law Review, бр. 2/2021.
- Sustainability after Omnibus*, доступно на: <https://advisense.com/2025/02/27/sustainability-after-omnibus/>, април 2025.
- Schwartz, J., *The Levers of Sustainability: The EU Directive on Corporate Sustainability Due Diligence in Comparison to US Law*, доступно на: [https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=4489417](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4489417), фебруар 2025.
- Tan-Hwang Yau et al, *Sustainability Reporting and Corporate Performance: The Moderating Role of Corporate Internationalization*, Journal of ASEAN Studies, бр. 1/2024.
- Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, Resolution of General Assembly of United Nations, A/RES/70/1, доступно на: <https://docs.un.org/en/A/RES/70/1>, април 2025.
- Troshani, I., Rowbottom, N., *Corporate sustainability reporting and information infrastructure*, Accounting, Auditing & Accountability Journal, бр. 4/2024.
- Udin, M. M. et al., *Assessing sustainability reporting practice in accordance with the global reporting initiative (G4) towards achieving sustainable development goals using artificial intelligence*, Journal of Management Accounting, Governance and Performance, бр. 1/2024.
- Fröhlich, M., Lepetić, J., Jevremović Petrović, T., *Gender, Business and the Law*, Зборник радова: Gender-Competent Legal Education, Cham, 2023.
- Чановић Спасојевић, Ј., *Немачки закон о дужној пажњи у ланцима снабдевања и његов утицај на добављаче – привредне субјекте у Србији*, Зборник радова: Изазови и отворена питања услужних права, том. 2, Крагујевац, 2024.
- Communication COM(2019) 640 final from the Commission to the European Parliament, the European Council, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, The European Green Deal, Brussels, 11.12.2019.
- Culinovic-Herc, E., *Navigating the Corporate Sustainability Challenge - Proposal for a Directive on Corporate Sustainability Due Diligence in the EU Regulatory Arena*, доступно на: [https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=4421152](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4421152), март 2025.